

MEDVRSTNIŠKO NASILJE

Brina Jus

Medvrstniško nasilje pomeni, da eden ali skupina vrstnikov nad nekom izvaja neprijazna dejanja. To so lahko udarci, žaljivke, izključevanje iz igre ali ustrahovanje. Nasilje ni vedno fizično, lahko je tudi besedno ali poteka prek družbenih omrežij. Gre za situacijo, kjer ena oseba poskuša nadzorovati, prestrašiti ali prizadeti drugo.

Antropolog in kriminolog Janne Kviviouri je raziskoval, kako se je zaznavanje nasilja v zahodnih družbah skozi čas spreminjalo. Ugotovil je, da povečana skrb in občutek za nasilje lahko vplivata na večje zaznavanje kriminala. Obratno pa lahko nasilje ostane neopaženo, če ga ne upoštevamo. Analiziral je družbene razlike v občutljivosti na nasilje in ugotovil, da so te razlike skladne s teorijami o naraščajoči občutljivosti. Povečana občutljivost se kaže v večji verjetnosti prijavljanja kaznivih dejanj policiji in večji pripravljenosti žrtev za sodelovanje v raziskavah kriminala (glej Kviviouri 2014).

Medvrstniško nasilje med otroki je kompleksen pojav, ki ga je pomembno razumeti v širšem kontekstu otroštva in kulturnih norm. Ameriška antropologinja Jill E. Korbin je opozorila, da otroci niso le pasivne žrtve, temveč lahko v določenih okoliščinah sodelujejo v nasilnih dejanjih kot del svojih socialnih interakcij. Poleg tega kulturne razlike vplivajo na zaznavanje tega, kaj se šteje za nasilje, kar pomeni, da se lahko definicija medvrstniškega nasilja razlikuje med družbami. Razumevanje družbenih dejavnikov je ključno za oblikovanje učinkovitih preventivnih ukrepov in politik, saj omogoča upoštevanje razvojnih in družbenih vidikov otrokovega vedenja. Korbin poudarja, da je za celovito analizo medvrstniškega nasilja nujno vključiti tako perspektivo žrtev kot tudi otrok, ki nasilje izvajajo, ter kulturni kontekst, v katerem se dogaja (glej Korbin 2003).

Pomembno je razumeti, da medvrstniško nasilje ni znak moči ali poguma, ampak problem, ki prizadene tako žrtev kot tiste, ki nasilje izvaja. Na primer, če se otrok norčuje iz sošolca, ker je drugačen, lahko sošolec postane žalosten, prestrašen ali osamljen, otrok pa s tem ne pos-

tane boljši ali bolj srečen človek. Tudi otroci, ki opazujejo nasilje, se lahko počutijo nelagodno ali prestrašeno, saj tako postane šola ali igrišče za njih manj prijazno in varno okolje. Rešitev ni ignoriranje ali maščevanje. Pomembno je, da otroci, ki doživljajo nasilje, poiščejo pomoč pri učiteljih, starših ali drugih odraslih, ki jim zaupajo. Prav tako je pomembno, da prijatelji in sošolci podpirajo žrtve nasilja ter spodbujajo prijaznost in sodelovanje. V šoli in na igrišču se tako učimo spoštovati druge, poslušati njihove občutke in pomagati drug drugemu.

Nasilje med vrstniki so najprej začeli raziskovati v ZDA, Veliki Britaniji in Skandinaviji. Psihologinja in pedagoginja Valerie E. Besag je v knjigi o medvrstniškem nasilju navedla, da je medvrstniško nasilje lahko psihično, besedno ali telesno. Ponavadi gre za prevlado močnejšega nad šibkejšim. Takšno nasilje je dejanje, ki se ponavlja in povzroča dolgotrajen strah pred novimi napadi. Pri medvrstniškem nasilju lahko gre tudi za vedenja, ki so socialno sprejemljiva, na primer razvoj tekmovalnih pristopov pri šolskih in športnih uspehih, ki lahko drugim povzročijo občutek neprijetnosti ali manjvrednosti. Značilnosti takšnega nasilja so dolgotrajnost, prestrašena in nemočna žrtev, usmerjenost nasilja v eno osebo ter neenakost moči med povzročiteljem in žrtvijo. Medvrstniško nasilje se lahko dogaja povsod: v šoli, na šolskem igrišču, na ulici ali v parku (glej Besag 1989). V zadnjih letih se je z vzponom družbenih omrežij ta vrsta nasilja preselila tudi na splet.

Antropolog Adam Howard je preučeval primer medvrstniškega nasilja v obliki ritualnega maščevanja v zasebni srednji šoli. Obravnaval je nasilno dejanje, ki se je zgodilo v garderobi nogometne ekipe, ko je starejši dijak v šali poniževal mlajšega soigralca. Dogodek je razkril, kako šolska skupnost pogosto opravičuje nasilje med vrstniki kot fantovsko igro ali šalo, namesto da bi ga prepoznala kot obliko nadlegovanja in zlorabe moči. Raziskava je pokala, da takšna kultura tišine in toleriranja nasilja omogoča, da se medvrstniško nasilje ohranja kot del šolske rutine. Avtor je poudaril, da morajo šole aktivno prepoznati in prekiniti prakse, ki utrjujejo neenakosti, poniževanje in molk žrtev (glej Howard 2006).

Medvrstniško nasilje ima lahko dolgotrajne posledice. Otroci, ki so žrtve, se lahko počutijo osamljene, prestrašene ali

manjvredne. Otroci, ki izvajajo nasilje, se lahko naučijo, da je agresija sprejemljiv način reševanja težav, kar lahko povzroča konflikte tudi v prihodnosti. Zato je pomembno, da se že od malih nog učimo reševati konflikte mirno in spoštljivo.

Zgodbe, primeri in pogovori o medvrstniškem nasilju nas učijo, da sta prijaznost in razumevanje ter pomoč drugim vedno močnejša od nasilja. Ko se učimo biti prijazni in spoštljivi, gradimo varno in prijetno okolje za vse otroke. Prav tako nas učijo, da je pomembno skupno sodelovanje. Če se skupaj zoperstavimo nasilju in podpiramo drug drugega, lahko preprečimo, da bi kdorkoli trpel.

Viri in literatura:

- Besag, Valerie E.** 1989. *Bullies and victims in schools: a guide to understanding and managing*. Philadelphia: Open University Press.
- Howard, Adam.** 2008. Breaking the Silence: Power, Conflict, and Contested Frames within an Affluent High School, *Anthropology & Education Quarterly* 37, str. 347 – 365.
- Kivivuori, Janne.** 2014. Understanding Trends in Personal Violence: Does Cultural Sensitivity Matter?, *Crime and Justice: Why Crime Rates Fall and Why They Don't* 43, str. 289 – 340, spletni vir: <https://doi.org/10.1086/677664> [22. 11. 2025].
- Korbin, Jill E.** 2003. Children, Childhood and Violence, *Annual Review of Anthropology* 32, str. 431 – 446, spletni vir: <https://doi.org/10.1146/annurev.anthro.32.061002.093345> [22. 11. 2025].

Ilustracije prispevala: Naja Ražem